

Interne controleplan 2026
Gemeente Vaals

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel interne controle	3
1.3	Ontwikkelingen.....	3
2	Wettelijke kaders	4
3	Positionering en verantwoordelijkheden	4
3.1	Raad.....	4
3.1.1	Auditcommissie	5
3.2	College	5
3.3	Proceseigenaar.....	5
3.4	Interne controle-medewerker.....	5
3.5	Accountant	5
4	Aanpak interne controle	5
4.1	Controleprogramma	5
4.2	Criteria.....	6
4.3	Omvang.....	6
4.4	Foutenevaluatie	6
5	Rapportage	7
5.1	Controledossier	7
5.1.1	Werkplan.....	7
5.1.2	Bevindingen document.....	7
5.2	Interne controlerapport	7
5.3	Overlegstructuur.....	7
5.4	Verslag en bevindingen	7
5.5	Controleverklaring.....	7
6	Planning Interne controle 2026	7
6.1	Algemeen	7
6.2	Wijzigingen ten opzichte van 2025	8
7	Slot	8
7.1	Verbetermogelijkheden	8

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het College is conform artikelen 212 en 213 van de Gemeentewet verplicht zorg te dragen over de interne toetsing van de getrouwheid van informatieverstrekking en de rechtmatigheid van financiële beheershandelingen. Om hier invulling aan te geven stelt de gemeente Vaals jaarlijks een intern controleplan (IC-plan) op, hetgeen dit document betreft.

In het vervolg van dit document staan de filosofie en aanpak met betrekking tot de interne controle van de gemeente Vaals uitgewerkt. Specifieker, in dit document staan de bedrijfsprocessen c.q. bedrijfsonderdelen beschreven die betrokken zijn in het interne controle-proces van de gemeente Vaals. Op deze manier is het IC-plan bedoeld om op voorhand discussies met het ambtelijk management dan wel het College te kunnen voeren en om tijdens de uitvoering van de controles als referentiekader te dienen.

Het plan voorziet in een beschrijving van de uitvoering van de interne controle en de randvoorwaarden. Het biedt een overzicht van de geplande interne controleactiviteiten en de wijze waarop die worden aangepakt. Derhalve is het plan ook een handvat voor het MT, de sectorhoofden, de coördinatoren en alle medewerkers die betrokken zijn bij vernoemde controleonderdelen.

1.2 Doel interne controle

Het doel van interne controle is het vormen van een gegronde oordeelsvorming omtrent de juistheid, volledigheid, tijdigheid en/of rechtmatigheid van de verantwoorde gegevens in de (financiële) administratie door beoordeling van de opzet en werking van de administratieve organisatie en de interne controlefunctie. De interne controlefunctie van de gemeente Vaals is gericht op een tweeledig doel:

- 1) *Verbetering van de bedrijfsvoering*: dit komt voort uit de bedrijfsvoerings-filosofie waarin onder andere is opgenomen dat gemeente Vaals een betrouwbare en transparante organisatie wenst te zijn. Onder verbetering vallen zaken als het beter inrichten van een proces, het handhaven van vierogen principes, privacy- en beveiligingstoetsen en efficiency. Transparantie betekent in deze context dat voor iedereen bekend is wat de bedrijfsprocessen inhouden en dat benodigde informatie tijdig aan belanghebbenden wordt verstrekt. Bij betrouwbaarheid wordt bekeken of doelstellingen tijdig en voldoende gerealiseerd worden en of de voorhandezijnde informatievoorziening juist en volledig is. Ter bewaking van het voorgenoemde is informatie nodig waarop het management en het gemeentebestuur kan sturen. De interne controle heeft derhalve als doel om zorg te dragen over de beschikbaarheid van informatie. Concreter: de interne controle zorgt dat de informatie juist en volledig is, een check conform het interne controleplan heeft plaatsgevonden en dat deze informatie toegankelijk en volledig is ingericht.
- 2) *Vorbereiding op de accountantscontrole*: naast de interne controle is er jaarlijks sprake van de wettelijke accountantscontrole. De interne controlewerkzaamheden hebben in dit verband als doel zorg te dragen voor de voorbereiding van de werkzaamheden die door de externe accountant moeten worden uitgevoerd, en wel zodanig dat een basis wordt gelegd waarop de accountant bij zijn werkzaamheden kan steunen (bijvoorbeeld rapportages en checklists), waardoor de accountant zijn werk (en dus ook facturering) kan beperken.

1.3 Ontwikkelingen

Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen genoemd die impact hebben op de interne controlewerkzaamheden over 2026.

Externe ontwikkelingen

In 2025 hebben er wijzigingen in de wet- en regelgeving plaatsgevonden. Dit heeft gevolgen voor de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Voorheen kon elke gemeente bij de tolerantiegrens zelf een keuze maken voor een grens tussen 1% en 3% en werden fouten en onzekerheden los van elkaar beoordeeld. De tolerantiegrens voor fouten en onzekerheden is voor beide nu wettelijk op 2% gesteld. Het totaalbedrag van fouten en onzekerheden worden vanaf heden bij elkaar opgeteld. De omvangbasis van de materialiteit wordt exclusief toevoegingen aan reserves genomen, waar dit voorheen inclusief was.

Al met al betekent dit voor de gemeente Vaals dat er in de lijn (in het proces) meer grip moet zijn op onrechtmatigheden. De interne controle kan hierbij een belangrijke rol spelen. Steekproeven worden periodiek genomen. Waar voorheen pas tegen afronding van het boekjaar aan het Managementteam (MT) werd gerapporteerd, zal dit nu periodiek gedurende het jaar gebeuren. Op deze manier kunnen zaken eerder worden ondervangen en verbeterd, zodat dit geen gevolgen heeft voor de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar onderdeel 6.2 van dit IC-Plan.

Interne ontwikkelingen

Bij het opstellen van dit IC-plan 2026 wordt gestoeld op het IC-Plan van 2025, de ervaringen van het voorgaande boekjaar en de bevindingen van de accountant. Tijdens de bespreking van jaarrekening 2024 is geconstateerd dat de huidige controleplannen, met enkele kleine wijzigingen en verdere detaillering, voldoen voor boekjaar 2026.

De indeling vanuit 2025 blijft gehandhaafd. Controleplan "leefgeldregeling: (voorheen werkplan 8.20) wordt geschrapt. Daarnaast vindt er een wijziging plaats in controleplan "Spendanalyse". Voor uitgebreidere informatie hierover wordt verwezen naar onderdeel 6.2 van dit IC-plan.

2 Wettelijke kaders

Het wettelijk kader voor de interne controle is vastgelegd in externe en interne kaders.

Externe kaders:

- Gemeentewet
- Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO)
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), Notitie BBV, Vraag & Antwoord BBV, Stellige uitspraken
- Kadernota Rechtmatigheid
- Andere handreikingen en notities
- Andere stellige uitspraken

Interne kaders:

- Controleprotocol (elk jaar geactualiseerd)
- Normenkader (elk jaar geactualiseerd)

Ingevolge de dualisering (artikel 212 van de Gemeentewet) dient onder meer een verordening op de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de uitgangspunten voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Vaals door de Raad te worden vastgesteld. Onderhavig IC-plan sluit aan op de uitgangspunten binnen deze verordening. In deze verordening staat onder meer dat het College zorgdraagt voor de jaarlijkse toetsing van de getrouwheid en de rechtmatigheid, waarbij de resultaten van de toetsing én het plan van aanbevelingen van de accountant, ter kennisname aan de Raad worden aangeboden.

3 Positionering en verantwoordelijkheden

3.1 Raad

De opdrachtverstrekking aan de accountant vindt plaats door de Raad. In het BADO is vastgelegd wat deze controle minimaal behelst. De Raad stelt in het controleprotocol het normenkader, de goedkeurings- en rapporteringstoleranties en verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidscontrole vast.

De Raad stelt de jaarrekening vast. Daarbij heeft de Raad de mogelijkheid om met betrekking tot bepaalde onrechtmatigheden een indenniteitsprocedure¹ te starten. *Indien onrechtmatigheden voortkomen uit eigen regelgeving heeft de Raad de bevoegdheid om bij voldoende uitleg deze onrechtmatige handelingen achteraf te sanctioneren. Indien de regel goed is, maar de naleving onvoldoende is, dan is de Raad verantwoordelijk om het College op te dragen maatregelen te nemen die een adequate naleving verzekeren.*

¹ Procedure waarin de Raad het College vraagt bepaalde zaken rond financiële onrechtmatigheden nader uit te leggen en/of verbeter-voorstellen te doen.

3.1.1 Auditcommissie

Om de Raad adequaat te ondersteunen in de financiële taken en verantwoordelijkheden is een zogenoemde Auditcommissie ingesteld. De auditcommissie fungeert als een verlengstuk van de Raad en heeft een belangrijke rol in de zogenoemde 'governance' (sturen, toezicht houden, verantwoorden en beheersen) van de gemeente.

Door de Raad zijn voor de duur van de huidige raadsperiode (2022-2026) de volgende leden voor de auditcommissie benoemd:

- namens de fractie CDA: dhr. P. Simons;
- namens de fractie Visie Vaals: dhr. J. Winkens;
- namens de fractie Visie Vaals: dhr. M. Winkens.
- namens de fractie Lokaal!: mevr. M. Kayser;

3.2 College

Het College is verplicht (cf. art. 212 / 213 van de gemeentewet) zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening en voor het daaraan ten grondslag liggende (financiële) beheer. Het College legt verantwoording af aan de Raad over de uitvoering en adequate vastlegging hiervan. Het College dient maatregelen te treffen zodat de rechtmatigheid van de algehele uitvoering gewaarborgd is. Een van die maatregelen is het (laten) opstellen van dit IC-plan. De verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheid evenals het afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording is een taak van het College.

Om het verschil tussen IC en AO nader aan te duiden: AO betreft de inrichting van de bedrijfsprocessen, waarbij controles of een vierogen-principe door (collega's van) de uitvoerders in het bedrijfsproces zit verweven. De IC-werkzaamheden staan los van een bedrijfsproces en een onafhankelijke medewerker controleert of voldaan wordt aan de procesbeschrijving en wet- en regelgeving zoals deze zijn voorgeschreven.

3.3 Proceseigenaar

De AO moet zorgdragen voor een juiste uitvoering en voldoende controles binnen het bedrijfsproces zelf. De ideale situatie is, als de AO volledig is beschreven. Op termijn wordt onderzocht welke processen bij voorkeur wel, en welke niet voor beschrijving in aanmerking komen. Bij die afweging zullen vooral het belang van een goede bedrijfsvoering, de inhoud van wettelijke voorschriften en de betrouwbaarheid van informatievoorziening een rol spelen.

3.4 Interne controle-medewerker

Om de objectiviteit zoveel mogelijk te waarborgen heeft de gemeente Vaals ervoor gekozen om de interne controle neer te leggen bij het cluster Financieel Control. Door rapportage, parafering en datering toont de IC-medewerker de uitvoering van de IC-werkzaamheden aan.

De controles worden door de IC-medewerker uitgevoerd met dien verstande dat de MT-leden verantwoordelijk zijn voor de activiteiten binnen hun afdeling/sector. Bij interne controle is er sprake van een continue controle, waarbij de controle onderdeel is van de reguliere werkzaamheden.

3.5 Accountant

De accountant controleert de jaarrekening en verstrekt een verklaring waarin een oordeel staat over de getrouwheid en de rechtmatigheid van de organisatie. Sinds 2023 geeft de accountant enkel nog een getrouwheidsverklaring over de rechtmatigheidsverantwoording. De accountant is verantwoordelijk voor een degelijke en begrijpelijke onderbouwing van zijn oordeel in het verslag van bevindingen. Ook rapporteert de accountant aan het College zijn constatering in een Managementletter.

4 Aanpak interne controle

Het IC-plan met bijbehorende werkplannen wordt jaarlijks op de volgende punten op actualiteit beoordeeld:

- eventuele wijzigingen in de gemeentelijke organisatie en de diverse processen/procedures;
- wijzigingen van het normenkader (de interne en externe wet- en regelgeving);
- de bevindingen in het voorgaande boekjaar (interne rapportage AO/IC en accountantsrapport inclusief managementletter).

4.1 Controleprogramma

Per proces zoals beschreven in hoofdstuk 6 van dit IC-Plan is een controleprogramma met onderliggend werkplan waarin het volgende wordt beschreven:

1. **Doelstelling:** per proces is een doelstelling geformuleerd welke met de interne controle wordt nagestreefd.
2. **Risico's:** voor ieder proces zijn risico's beschreven. De risico's zijn opgesplitst in:
 - a. **procedurele risico's:** voortkomend uit de geldende wet- en regelgeving en afgesproken procedures en richtlijnen.
 - b. **verantwoordingsrisico's:** deze kunnen leiden tot onjuiste verantwoordingen in de financiële administratie.
3. **Interne beheersingsmaatregelen:** vanuit de administratieve organisatie bestaan maatregelen die dienen ter inperking van de onderkende risico's. Daarnaast zijn in elk proces procedures en richtlijnen afgesproken welke bijdragen aan de inperking van de betreffende risico's. Denk hierbij aan controles welke zelf in het proces worden uitgevoerd.
4. **Werkzaamheden:** tot de beschreven werkzaamheden behoren enkel de door de interne controle-medewerker uit te voeren werkzaamheden. De werkzaamheden kunnen bestaan uit een procedurele toets, bijvoorbeeld vaststellen dat controlewerkzaamheden die door procesverantwoordelijken worden uitgevoerd, ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd.
5. **Bronnen:** een overzicht van documentatie die nodig is voor het uitvoeren van de interne controlewerkzaamheden.

4.2 Criteria

Bij de interne controles worden onderstaande criteria betrokken:

Rechtmatigheidscriteria	Getrouwheidsaspecten
Calculatie	Juistheid
Valuering	Tijdigheid
Levering	Bestaan
Adressering	Juistheid
Volledigheid	Volledigheid
Aanvaardbaarheid	Juistheid
Begrotingscriterium	
M&O-criterium	
Voorwaardencriterium	

Zoals uit de bovenstaande tabel volgt, heeft financiële rechtmatigheid betrekking op drie additionele criteria, namelijk het begrotingscriterium, het M&O-criterium en het voorwaardencriterium.

Voor het begrotingscriterium én het M&O criterium zijn separate controleprogramma's opgenomen. De controle van het voorwaardencriterium, overeenstemming met wet- en regelgeving, is geïntegreerd opgenomen in het controleprogramma van het betreffende proces. Hiertoe is in het normenkader de te toetsen wet- en regelgeving gekoppeld aan de programma's en producten van de gemeente.

Op basis van het normenkader wordt bepaald welke aspecten vanuit de wet- en regelgeving getoetst dienen te worden. De concrete uitwerking van de te toetsen aspecten vindt plaats in de werkplannen. Doordat de verschillende processen tot de programma's en producten van de gemeente leiden is deze link mogelijk.

4.3 Omvang

Als de massa erg groot is, wordt gebruik gemaakt van steekproeven of deelwaarnemingen die zowel select als aselekt kunnen zijn. De keuze voor een aselekt deelwaarneming of een aselekt steekproef is onder meer afhankelijk van de omvang van het aantal mutaties in een proces, de aard van de gesignaleerde risico's en de inschatting van de kans op fouten. Indien sprake is van een groot aantal mutaties wordt een aselekt steekproef gebruikt. Per proces/activiteit zal vooraf een keuze voor de te hanteren methodiek en aantallen gemaakt worden.

Bij verhoogd risico of uit het oogpunt van spreiding van de werkzaamheden kan een onderzoek vaker plaatsvinden. In de werkplannen is de concrete geplande frequentie van de werkzaamheden opgenomen. De werkzaamheden worden zo gepland dat gedurende het gehele jaar interne controlewerkzaamheden worden uitgevoerd.

4.4 Foutenevaluatie

Als bij het toetsen fouten worden ontdekt, wordt mogelijk het aantal deelwaarnemingen verhoogd. Dit in overleg met de accountant.

5 Rapportage

5.1 Controledossier

Door de IC-medewerker wordt een dossier aangelegd van de uitgevoerde interne controlewerkzaamheden. De dossiervorming vindt zodanig plaats dat de bevindingen en conclusies met onderliggende documenten gestaafd kunnen worden. De accountant kan op basis van het interne controledossier op een adequate wijze een review uitvoeren.

5.1.1 Werkplan

De concrete uitwerking van de te toetsen aspecten en de gedetailleerde vastlegging van de bevindingen worden uitgevoerd en vastgelegd in een werk- en controleplan dat specifiek voor dat proces is opgesteld.

5.1.2 Bevindingen document

Nadat de IC werkzaamheden van een proces zijn afgerond wordt een document met bevindingen opgesteld. Dit document wordt voorgelegd aan het MT en geeft via het MT de mogelijkheid de inhoud te bespreken met de proceseigenaren. Eventuele verschillen in interpretatie of argumentatie kunnen daarna worden aangepast of bijgewerkt. Zodra deze processtap is afgerond, of er geen bevindingen zijn, wordt het definitieve document opgesteld en ter kennisname aangeboden aan het College.

5.2 Interne controlerapport

Na afronding van de IC werkzaamheden wordt een IC rapport opgesteld. Dit rapport wordt aan het MT ter behandeling en aan het College ter kennisname aangeboden. De bevindingen uit het IC rapport worden gedurende het opvolgende jaar uitvoeriger gemonitord. De voortgang zal aan het einde van het jaar opvolgend het jaar waarin de constatering heeft plaatsgevonden worden benoemd in het controlerapport.

5.3 Overlegstructuur

Om de opgestelde rapportages te bespreken wordt periodiek overleg gevoerd tussen de interne controle-medewerker en alle betrokken personen. In onderstaande tabel de overlegstructuur:

Betrokkenen	Periodiciteit
IC-medewerker Cluster Financieel Control	Periodiek tijdens cluster overleg
IC-medewerker Accountant	Tweemaal per jaar (jaarrekening- en interim controle)

5.4 Verslag en bevindingen

Overeenkomstig de Gemeentewet wordt omtrent de accountantscontrole een verslag van bevindingen uitgebracht aan de Raad en in afschrift aan het College. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de bevindingen ten aanzien van de opzet en uitvoering van het financiële beheer en de beheersorganisatie aangaande een getrouw en rechtmatig financieel beheer.

5.5 Controleverklaring

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven. Deze controleverklaring is bestemd voor de Raad, zodat deze de door het College opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

6 Planning Interne controle 2026

6.1 Algemeen

Significante bedrijfsprocessen zijn jaarlijks in de interne controle betrokken. Voor de overige processen is gekozen voor een roulerende aanpak. Zodoende zullen de onderstaande processen in 2026 gecontroleerd worden. In onderstaande tabel wordt de planning van de interne controlewerkzaamheden voor 2026 weergegeven:

Jaarlijks	
8.1	Planning & Control
8.2	Personeel
8.3	Inkoop
8.4	Investeringen
8.5	Gemeenschappelijke regelingen
8.6	Subsidieverstrekingen
8.7	WMO-voorzieningen
8.8	Participatiewet
8.9	Jeugdwet
8.10	Omgevingsvergunningen
8.11	Gemeentelijke belastingen
8.12	Overige opbrengsten
8.13	Begrotingscriterium
8.14	M&O-criterium
8.15	Algemene Uitkering (Gemeentefonds)
8.16	Leges Burgerzaken
8.17	Debiteuren
8.18	Treasury
8.19	Grond- en vestigingsbeleid
8.20	Spendanalyse

Roulerend	
8.15	Algemene uitkering (in 2026)
8.18	Treasury (in 2026)

Algemene uitkering (8.15) en Treasury (8.18) zijn roulerende interne controleprocessen die in 2024 getoetst zijn. De volgende toetsingsronde vindt plaats in 2026.

6.2 Wijzigingen ten opzichte van 2025

Vanaf 2026 wordt controleplan "leefgeldregeling" vanwege het nog maar geringe aantal mensen in de leefgeldregeling, alsmede het feit dat er geen bevindingen in voorgaande jaren waren, geschrapt.

Op basis van de bevindingen en aanbevelingen van de accountant wordt de spendanalyse in 2026 niet meer **per kwartaal op steekproef**, maar **per halfjaar integraal** uitgevoerd. De toetsmomenten zullen in mei/juni en november/december plaatsvinden.

In 2025 is, voortbordurend op de wetwijzigingen, gekeken naar het nog meer 'in control' zijn van de bedrijfsvoering met behulp van de interne controle. De medewerker IC zal het MT tussentijds periodiek informeren over de bevindingen tot dat moment. De constatering kan daarmee worden opgelost en tevens zal er worden gekeken naar maatregelen die kunnen helpen een dergelijke bevinding in de toekomst te voorkomen. Er wordt momenteel onderzocht in welke opzet en format dit gaat gebeuren.

7 Slot

Door de werkzaamheden zoals beschreven in dit IC-Plan uit te voeren wordt gewaarborgd dat het College gefundeerd de verantwoordelijkheid kan nemen om tot een rechtmatigheidsverklaring te komen. De versterkte IC-functie leidt ertoe dat de organisatie van de Gemeente Vaals meer 'in control' is.

Meer grip op de organisatie is essentieel voor een gemeente die bedrijfsmatiger gaat werken. Interne controle levert aldus in eerste instantie voordelen op voor de interne bedrijfsvoering en interne organisatie. De externe voordelen (bijvoorbeeld lagere accountantskosten) zijn hier enkel een gevolg van.

7.1 Verbetermogelijkheden

Wanneer het noodzakelijk is om voor een bepaald onderdeel vervolgacties te nemen, wordt een uitvoeringsdeadline afgesproken. Van de betrokken medewerkers en de verantwoordelijke MT-leden wordt verwacht dat men de vervolgacties actiever opvolgt en tot uitvoering brengt binnen de gestelde uitvoeringsdeadline. De IC-medewerker bewaakt dit en vermeldt de status periodiek aan het managementteam.